

Novičar iz avstrijskih krajev.

nile so, ko so ljudje začeli ponoči žvižgati in zgrajati: ko so ljudje postali hudobni. Bile so neomožene, čiste žene. Podučevale so ljudi, naznanovale so z visoke skale praznike, upile so kmetu o pravem času: „Kmet sej, sej!“

Staremu Fortuncu so svetovale po srežu bob saditi. Zraste v debelih štibljah brez stročja. Žena ga krega, da se je dal zapeljati. Začne seči, in usuje se iz prve štiblje tri poliče boba.

Kovačem so svetovale varivnik, to je kamen, po katerem se železo dobro vari. Kar so svetovale, je vse bilo dobro. Ljudje so jih bili veseli in so radi jih ubogali. Vidili so jih tudi, ko so po njivah pobirale bilje lanú.

Prikazovale so se pri rojstvu in so primerjevale osodo in starost rojenču. K staremu Fortuncu so prišle v hišo in primerile fantičku, da se bode ubil na jablaní. Oče poseka drevó, fantiček skakljaje krog ostalega štebra se preberne in — ubije.

Primerile so drugemu, da bode obešen. Oče je bil vselej žalosten, ko je pogledal fantiča ali mu kruh rezal, dokler ga fantič ne vpraša, od kod da to pride. Pové mu oče osodo njegovo in pravi: vleži se kvaterni torek, kakor bi bil utonil, k vodi, memo ktere hodijo Rojenice. Pridejo, fanta zagledajo in se čudijo, da bi bil fantič utonil, kteremu so drugo smert prisodile. Ko so ga česale, so se zgovarjale tako: „nam bi pač všel, ko bi vedil, da bi tole rožico vtergal.“ (Mislile so, da spi.) Pravijo, da so fanta odpeljale.

Na Potočeh pri Mostah blizo Javornika so se nek najdalje deržale, pa tudi pri Polšiči in pri Založkih pečeh.

Žene so zginile, kakor da bi jih bila zemlja požerla, če so se jim hotli približati ljudjé. Dr. Lovro Toman.

Blizo Rogatca je gora, ktera se Boč imenuje. Tam so Rojenice prebivale. Še moja babica (Urgrossmutter) so mi vedli dosti o njih povedati. Berloge še zdaj kažejo, v kterih so prebivale. Rojenice so ljudem mnogo dobrega storile in prerokovale jim, kakor na priliko:

V néki bajti je bil star dervár z imenom Jože Čoh. Lepo je živel s svojo ženko. Enega večera pride iz Stermola mlad grajšak, kteri je svojega tovarša zgrešil in je prenočil pri Čohu. O polnoči porodi Čehova žena hčerko. Pridejo Rojenice pod okno, pri katerem je mladi gospod, Rajcingar po imenu, na klopi ležal. Rojenice začnejo se pogovarjati. Ta deklica bo žena stermolskega grajšaka Rajcingarja. Al mlademu gospodu to ni šlo v glavo, in hitro sklene deklico umoriti. — V jutru pogleda novorojeno deklico in prosi Čoha, naj mu jo izroči, v kar revni in ubogi dervár privoli. Gospod povije tedaj deklico v svilen robec in odide z njo. Ko je pa do prvega izvotljenega drevésa prišel, vzame buciko in jo zasadi v glavo otroku, ktereга v štoru pustí in odide vés vesel.

Kmalo potem pride verhovski hlapec polhe lovit. Tù najde otroka v lepem robcu zavitega in ga nese domú. Verhovski oče je bil bogat mož pa brez otrók. Vzel je tedaj déte z veseljem za svoje, ker je mislil, da mora to hči kaj imenitnih staršev biti.

Ko je deklica odrastla, pride stermolski gospod na lov in jo vidi pri Verhovskem. Jo viditi, se v njo zaljubiti in verhovskega očeta prositi, mu jo v zakon dati, bilo je eno.

Preteklo je že eno leto njunega zakona, kar jima oče pové, da to ni njegova hči, ampak da jo je našel. Pokazal je tedaj svilnati robec. Robec viditi je spoznal grajšak, da je njegova žena tista deklica, ktero je pred dvajsetimi leti hotel umoriti. Ker sta si pa jako dobra bila, se ni zmenil več za to, pa tudi nji ni hotel nič tega povedati.

Enega jutra pa reče ona: Kaj me serbí tako na glavi? Pogleda tedaj grajšak in najde svojo iglo v njeni glavi. Ko ji jo pa iz glave izdère, pade in izdihne svojo dušo.

Janez Šurman.

Iz Beršeca primorske Istre 26. nov. *) — Ene dni pred sv. Martinom nas je burja zeló nadlegovala in tudi potlej še nekoliko dní; posebne zime pa še nič ne občutimo. Danes in včeraj nam dež prav po volji namaka že poprej presuho zemljo. — Naši predzimski pridelki so se le srednje obnesli. Zelja, ki ga zdaj ribamo, je bilo na enih krajih le še obilno in lepega, na drugih le malo in bórnega. Repa na več njivah še pognala ni zavolj pomanjkanja mokrote; kjer je pa izlezla in ostala, je še precej lepa v dobrih zemljiščih. Korenja se sém ter tje lepega in debelega dobí. V dolinah zgodaj izkopani krompir je zdrav in lep, ali v gori, kjer pozno dozori in so ga ljudje še le pred kratkim izkopali, nam je skorej vés balan, čern, da je le za živino. Toliko več smo pa naklatili želoda, ktereга že čez 12 let ni bilo toliko, in nam bo veliko koristil. Marúna in smokev nam je Bog daroval tudi za našo potrebo domačo. Vina smo še nekaj več od lani natočili in je prav dobro; tudi vodka vinskih tropin je prav mikavna in huda. Cena vina je med 6 do 8 fl. barigla (52 bokalov) do sedaj. — Olja bo to leto prav malo na Beršesčini. — Danes je prišel domú iz Reke nesrečni Lončar s svojo barko, ktera se mu je 16. t. m. ne daleč od Reke okoli polnoči prekucnila. Ena mati z celó malim otrokom od 8 mescov je pod pokrovom v barki se zadušila; ena druga (vdovica) se je na dno morja pogreznila, ktero so drugi dan ribči poleg Volovske vjeli v mrežo; petero možkih se je vendar obderžalo po sreči za barko, ktere so našli ribči še le čez dve uri žive in rešili smerti; pridši na suho ti nesrečni niso mogli več časa od velikega straha govoriti; sedaj so vsi zdravi; škode druge je le kakih sto goldinarjev. Sajovec Jakob.

Iz Gorenskega 8. grudna. J. L. Naj bo tudi meni dovoljeno, o Vodnikovem literarnem spominku nekoliko besedic spregovoriti. Sostavek gosp. Hicinger-ja v 97. listu „Novic“ in zraven opomba vredništva so po mojih mislih besede govorjene o pravem času in vredne brez vsega posebnega pretehtovanja in vgibanja postati djanska resnica. Nikdar in nikoli bi se ne bil Vodniku spominek postavljaj, ako bi si ga že on sam v življenji postavil ne bil — v svojih pesmih namreč; pa tudi mislim jez in gotovo mnogih družih z manoj — če kdaj, je zdaj pač najprilicniši in tudi zadnji čas, da bi, kakor je pred sto leti vgladal slavni mož lučico življenja, tudi čez sto let vsi njegovi pesniški izdelki pozdravili beli svet. Saj se nam more že tako v oziru tega zanikernost očitovati. — Knjiga ta pa naj bi se osnovala v vsi svoji znotranji in zvanji obliki izverstno. Na čélu naj bi jo kinčila kar najbolj moč natanjčna podoba slavnega moža v jeklorezu — to naj bi bilo conditio sine qua non. Za vvod naj bi bil življenjepis Vodnikov in sploh vse važne dogodbe iz njegovega življenja. Potem naj bi sledile pesme in tudi prozaiški izdelki, ako se kaj izverstnih nahaja. Tudi kak napev v notah bi ne bil odveč. H koncu naj bi se še dodale imena naročnikov, ako bi se knjiga po poti prednaročnine prodajala. Če bi se mogle knjigi tudi še kake druge podobe dodati, na pr. Koprivnik (kjer je rajni večino svojih pesem koval), slap Savice, bohinsko jezero, Veršac in njegova okolica itd., bi imela toliko večjo vrednost. — Ako pomislimo, da je nekđaj Valvazor žertvoval celo svoje premoženje iz ljubezni do svoje domovine sosednih slovenskih deželá, se bo vendar v sedanjí veliko bolj omikani dóbi najdlo toliko rodoljubov po Slovenskem, da spravijo rajnemu Vodniku v spomin in sebi v čast nasvetovano knjigo na noge, sicer bi se nam pač po pravici reči zamoglo, „pojte se vsi skupaj solit.“ — To so moje misli. — Ne silim jih nikomur; želim pa ven-

*) Po naključni zakasnjenju.

dar, naj bi padle one ali saj njim enake na rodovitne tla in obrodile zaželjeni sad.

Iz Ljubljane 14. dec. — Včeraj kmalo po polnoči je došel poštni vlak tovornega med Borovnico in Logatcem in se je tako silno va-nj zaletel, da je en skladač koj mertev ostal in več vozov se razdrobilo. Potniki so s samim strahom odšli.

Novičar iz raznih krajev.

Vsled razpisa slavnega ministerstva n. o. dogovorno z ministerstvom za pravosodje ter bogočastje in uk od 7. okt. 1857 je zastran ravnanja s tacimi, ki se sami umoré, z ozerom na člene 4, 10 in 34 konkordata to le zaukazano: Kadar je dokazano, da se je kdo sam umoril, ima okrajna gosposka komisija postaviti, ktera bo okoljnosti samomora preiskovala in pretresovala, ali je bil tisti pri zdravi pameti ali ne, kateri se je umoril. Privzame se tudi gosp. fajmošter, v kterega fari se kaj tacega zgodí, h komisiji. To, kar je komisija s preiskovanjem zvedla in mnenje zdravnikov, ki so truplo pregledali, je naznaniti dotičnemu duhovnemu pastirju. Ako se sklada njegovo mnenje z mnenjem okrajne gosposke zastran tega, ali je bil tisti pri zdravi pameti ali ne, kateri se je umoril, ga je kar tako pokopati, kakor duhovstvo zaukaze. Ako se pa mnenje duhovšine ne sklada z mnenjem okrajne gosposke, ima ta to reč c. k. poglavarstvu podati, ktero se bo zastran obravnanja te reči s škofijstvom pomenilo. Pokop trupla pa se ne smé zoper postave zdravstvenega policijstva nikdar odlašati. Zavaljo tega je zaukazano, da se ima truplo začasno zvonaj pokopališča pokopati, če bi obravnavata utegnili predolgo terpéti. Ko se pa potem spozná, da se je kdo o nezdravi pameti umoril, je njegovo truplo dokončno pokopati, kjer se drugi kristjani pokopavajo. — Prihodnje spomlad bo po celem cesarstvu, kakor vsako leto, izbiranje vojaških novincov. Toliko novincov bo treba, kakor za leto 1857. — Stiska za dnarje je poslednji čas svobodno mesto Hamburg v severni Nemčiji naj huje prijela, kjer je do 7. t. m. 136 vélicih kupcov omagalo. V tej nadlogi se je obernila vlada tega mesta na dunajsko narodno banko, ktere vodstvo je z Najvišjim dovoljenjem sklenilo, hamburški republiki 10 milijonov mark banko, to je 7 mil. 207 tavžent in 207 fl. srebra našega dnarja za eno leto po 6 od sto posoditi. To sreberino, blizo 1600 centov, so začeli v saboto iz hramov narodne banke na kolodvor voziti. Za to je najetih 27 voz s štirimi konji. V hramih narodne banke pa vendar še ostane 90 milijonov srebra. Tudi angleški časniki pišejo, da so iz Londona mnogo srebernine v Hamburg namenili. — Pruski kralj okreva bolj in bolj in slišati je, da bo šel svoje zdravje v Italijo uteredit. Ker gré pa čas namestovanja njegovega brata h koncu, je brati, da je vse mogoče, da kralj ne bo več vlade prevzel, temuč da bo njegov brat krono svojemu sinu koj po njegovi poroki odstopil. — Angleški poslanec v Carigradu, stari Stratfort Redclif gré za štiri mesece v London. — Poroka najstareje hčere angleške kraljice s princom Friderikom Vilhelmom bo 25. januarja. Brati je tudi, da nizozemski kraljič Vilhelm drugo hčer angleške kraljice snubi, in ker se bo mladi portugalski kralj z mlado nemško princezno poročil, bodo prihodnje leto tri kraljevske poroke. — Da so Rusi terdnega sklepa, s Francozi in Angleži Kitajce primorati, svojo deželo kupčevavcom družih dežel odpreti, pričuje to, da je več rusovskih bark v Tulonu zbranih, od kodar bodo, če že niso, nad Kitajce odrinile. — Iz Lizabona dobivamo bolj vesele novice in bolezen začjenja pojemat, kakor ogenj, kadar les pogori. Čez 40,000 prebivavcov je mesto zapustilo in vlada je bila primorana, urednikom na pete stopiti, da so svojim dolžnostim zvesti ostali. Kralj je mogel tudi rajncega portugalskega

kardinala resnobno opomniti njegove dolžnosti. Nasproti pa ne morejo serčnosti in pogumnosti mladega kralja prehliti, kateri ne porajtaje svojega življenja, včeraj kakor danes s svojim bratom povsod bolnike obiskuje, tolaži in jim pomaga. Zavaljo tega je pa tudi francozki cesar po svojem poslancu mlademu kralju pisal, kako močno in resnično se nad njegovim junaškim obnašanjem čudi.

Národská pesem v Liburnii.

Putem gredu dve sirote,
Putem gredu, grozno plaču,
Da su majku izgubile.
Usritile jesu ženu;
Ona bila božja majka,
Ona ih je upitala:
Ča plačete dve sirote?
Mi plačemo i jočemo,
Umerla nam mila majka,
Otac nam se oženio.
Dopelal nam zlu mačehu;
Zlo nas bije, zlo naš kara,
Sve po svitu nas proganja.
Ona ima dve hčericice;
Svojim hčerkam kruha daje.
Nam sirotam černe zemlje;
Svoje hčerke lepo obuče
Nas sirote cversto tuče;
Svojim hčerkam nakupiva
Lepo ruho napisano;
Nam sirotam černo hudo
Ali jako raztergano;
Svojim hčerkam nakupiva
Lipe pase na kutige*),
Nam sirotam od konopa.
Majka božja njim govori:
Hod'te hod'te dve sirote
Z onem putom uzkom stazom,
Kad' dojdete v ono polje,
Najti čete enu crikvu,
Pokraj crikve i cimitar,
Na cemitri frižak grobak;
Na grobku vi zaplačite,
Milu majku zazovite.
Prošle jesu dve sirote
Z onem putom uzkom stazom;
Kad' su došle v ono polje,

Našle jesu onu crikvu,
Pokraj crikve i cimitar,
Na cimitri frižak grobak,
Na grobku su zaplakale,
Milu majku nazivale.
Zemlja se je otvorila,
Stala gori mila majka,
Ona njima govorila:
Kamo greste dve sirote,
Ali moje dve hčericice?
Hod'te z nami mila mati!
Nima nam ki kruha dati,
Ena hčerka derži majku,
Druga grede v ono polje,
Da će brati one rože,
Kim će svojoj miloj majki
Glavu lepo ukiniti.
Majka hčerci govorila:
Derži, hčerku, moju glavu
I lepo mi ju poiskaj,
Aš me glava jako serbi.
Hčerka majki govoraše:
Aj me mane mila majko:
Ki čerani su vam to červi.
Majka si je na žal zela,
V oni grobak nazad legla,
Černa zemlja ju zagrebla.
Plakale so dve divojke,
Dve divojke, dve sirote,
Grozne suze prolivale,
Da su majku izgubile.
K njim doletil anjelj z neba:
Ne plačite dve sirote!
Jutro čete z manom poiti,
Jutro čete z manom biti
I v raju se veseliti.

Zapisał J. V.

*) Kožuh.

Darovi za Vodnikov spominek.

Od I. in II. naznanila . 130 fl. 20 kr.

Gospod baron Anton Zois, grajšak v Ljubljani	30 fl. — kr.
„ Jožef Pleiweis, tergovec v Ljubljani	5 „ — „
„ Jožef Podobnik, fajmošter in župan v Kresnicah	2 „ — „
C. k. pr. sladkornica ljubljanska	15 „ — „
Gospod Ludevik Kranz	2 „ — „
„ Viljam Kranz	2 „ — „
„ Franc Strasser	1 „ — „
„ Janez Taučar	2 „ — „
„ profesor Metelko	5 „ — „
„ Karol Obreza, posestnik na Verhniki	5 „ — „
„ Jožef Rudeš, grajšak v Ribnici	5 „ — „
„ Škender Wilcher, posestnik itd.	15 „ — „
Gospá Dragotina Wilcherjeva	5 „ — „
Gospodična Terezina Wilcherjeva	2 „ — „
Gospá Marija Kozlerjeva Orteneška	2 „ — „
„ Marija Grumnikova, tergovka	5 „ — „
„ J. G.	5 „ — „
Gospodje bogoslovci v Ljubljani	10 „ — „

Skupej . 248 fl. 20 kr.

 Današnjemu listu je pridjano naročilno povabilo na „Glasnika“ in „Prijatla“, na katero prijatle slovenskega slovstva posebno zabernemo.